

Maestro Cillario — ooper kui suur pere

• CARLO FELICE CILLARIO: "Eks ma teatud mõttes olen ka diktaator, kuid annan sellest märku ainult siis, kui muu ei aita."

VERNER PUHMI foto

vaid esitajaid väga raske leida.

Kas olete kunagi lauljate valikul eksinud?

Eksida on väga lihtne. Lauljat ühes ruumis kuulates tundub, et ta on suurepärase, aga hiljem teda lavalt kuuldes imestan, kui teistmoodi ta kõlab ja üldse ei sobi valitud rolli. See muidugi ei tähenda, et ta laulab halvemini. Ta lihtsalt kõlab teisiti.

Maailma tuntumad ooperiteatrid on üsna sarnased

Olete juhatanud pea kõigis maailma juhtivates ooperiteatrites. Esmapilgul ja kaugelt vaadatuna tunduvad need kõik sarnased. Arvatavasti on tunne petlik?

Euroopa, Ameerika ja

on sageli pärit just Venemaalt.

Eesti keel on ka hea. Muide, eestlaste itaalia keele hääldus on perfektne, isegi neil, kes seda pole õppinud.

Kui maailma juhtivad ooperiteatrid reastada, millise ja millistel alustel paneksite esikohale?

Mõni aeg tagasi oli parim *La Scala*, seda mitte teatri enda, vaid selle juhi maestro Toscanini pärast. Ta oli diktaator, aga kunstis on sageli vaja olla nõudlik ja võimukas.

Praegu ei oskaks teatreid ritta panna. See sõltub hetke koosseisudest. Viimasel ajal reisivad suured teatrid palju ringi ja inimesed ütlevad: *nad kõik on ühtmoodi head, kuid enam-vähem sarnanevad*

• CARLO FELICE CILLARIO on iseloomustatud kui suurepärase itaalia ja saksa muusika asjatundjat, ja mitte ainult...

• CARLO FELICE CILLARIO: "Eks ma teatud mõttes olen ka diktaator, kuid annan sellest märku ainult siis, kui muu ei äita."

VERNER PUHMI foto

Londoni Covent Garden, Milano La Scala, New Yorgi Metropolitan Opera, Buenos Airese Teatro Colon, aga ka Renata Tebaldi, Mirella Freni, Monserrat Caballe, Luciano Pavarotti jne. — need kohad ja nimed on maailmas kõrgelt hinnatud ooperi- ja sümfooniliste suurvormide dirigendile maestro CARLO FELICE CILLARIOLE igapäevaselt tuttavad. Üle 20 aasta on ta olnud ka Austraalia Ooperi esimene küllalidirigent Sidneys.

Eestis viibis maestro esmakordselt möödunud aasta novembris, juhatahes G. Puccini "Boheemi" ja G. Verdi "Reekviemi". Tänavu aga dirigeerib C. F. Cillario Estonia Teatris G. Rossini "Sevilla habemeajajat" ja toob välja G. Verdi "Don Carlo", mis esietendub 28. oktoobril.

C. F. Cillario sündis Argentiinas itaalia perekonnas. Viiuliõpingud, mis algasid 5-aastaselt, katkestas randmeelu murd. Paljutöötav viiuldaja-karjäär asendus dirigeerimisõpingutega tunnustatud rumeenia dirigendi, viiuldaja ja helilooja Georges Enescu, hiljem odessalase Nikolai Tšernetinski juures. Debüüt muusikateatri laval toimus Odessas G. Rossini "Sevilla habemeajajaga".

Laulja elukutse — see on müstiline

Seekord Te üksnes ei juhata ooperietendusi, vaid annate ka meistikursusi...

Tegelen põhiliselt lauljatega. Plaanisin tööd ka keelpillimängijatega, kuid nad on väga hõivatud, palju proove ja esinemisi.

Novembri keskel enne minu lahkumist annavad parimad kursuselased Tartus kontserdi. Suurem osa lauljast on ju Estonia Teatris tööl ja tihti neil ei avanegi võima-

lust end Tallinnast väljaspool tutvustada. See peaks olema kasulik kogemus.

Mida on ooperidirigendil öelda lauljale sellist, mida erialaõpetaja ei räägi?

Mina ei ole vokaaliõpetaja — see amet on minu jaoks midagi liiga müstilist ja komplitseeritud. Ooperidirigendina on mul aga kogemusi, mida vokaaliõpetajal on kindlasti vähem.

Tegelikult ma ju ei õpetagi, vaid parandan kõikvõimalikke vigu: kõlavarjundeid, hääldust... Laulja on ju ainus kunstnik, kes ei saa ise enda üle otsustada, ennast hinnata. Pillimehel on distants kohaga, kus instrumendis tekib hääli, laulja instrument on aga tema sees. Ses mõttes on lauljad nagu pimedad, kõrvaline abi on vältimatu.

Juba viie-aastasena alustasin koostööd oma isaga, suurepärase tenoriga. Kuulasin väga palju muusikat, eriti oopereid. Juba tobkord võlus

mind lauljatöö müstilisus. Nad on nii etteaimamatud ja õrnad.

Ainult arukas laulja jõuab tippu

Kuivõrd vastavad Teie jaoks tõele legendid kappriissetest primadonnadest? Kui palju tekitab see probleeme dirigendile?

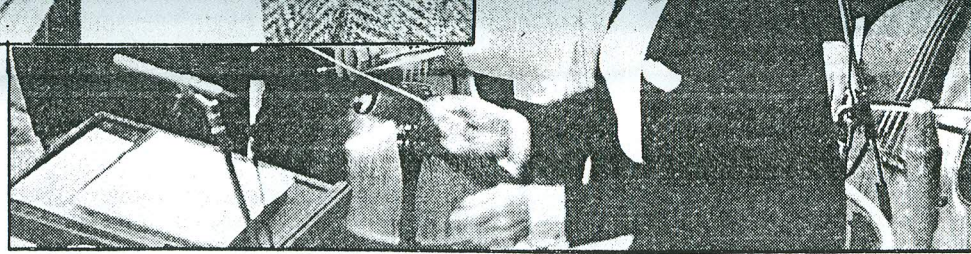
Lauljal on teatris kõige raskem ülesanne. Iial ei või teada, millal hääli kaob, ja seda vaatamata lakkamatule hääle eest hoolitsemisele. Lauljal on minu arvates lubatud olla hüsteeriline ja tundlik pisiasja suhtes.

Igas proovis nõuab lavastaja või dirigent lauljalt erinevaid asju, ta peab kõige rohkem meelde jätma. Seega ei seisne laulja talent ju üksnes lauluoskuses.

Dirigendil on kaks võimalust: töötada noorte lauljatega ja õpetada nad enda järgi või töötada staaridega, kelle elu seisneb ühelt lavalt teisele kiirustamises. Neid aga ei saa iial käskida.

Kui tipplaulja ei täida dirigendi palvet, siis järelikult ei ole see talle mugav või kasulik. Dirigent peab end oskustlikult laulja nõudmise järgi seadma.

Mingil määral on tõesti nii, et staarid on esimesed ja dirigendid teisejärgulised. Lauljate eest makstakse tohutuid summasid, nad on ju teatri tõi benumber. Arukate lauljatega on aga väga meeldiv koos töötada.

suurepäraselt itaalia ja saksa muusika asjatundjat, ja mitte ainult...

MÄRT
BERNADTI
foto

Milline on arukas laulja?

Maailmatähed on tavaliselt arukad, muidu nad ei jõuaks tippu. Nad võivad lavastuses teha isegi midagi sellist, mis ei ole normaalne ega kattu helilooja taotlustega, kuid kõlab ometi veenvalt.

Näiteks juhataasin "Normat" Monserrat Caballe'ga, kelle jaoks on see väga raske ooper. Ta polnud kindel, et tuleb toime. Esimeses proovis Monserrat peatas mind, öeldes: "Carlo, ma saan aru, et sul on õigus. Sa palud mul teha seda, mida Bellini on mõelnud, aga ma ei suuda. Näitan sulle variandi, millega saaksin hakkama ja sina ütles, on see vastuvõetav." Täiuslikkuse huvides mõtleb igaüks trikke — keegi ei sünni ju täiuslikkuna.

Õiget koosseisu on alati raske valida

Kuivõrd on dirigendi jaoks oluline öelda sõna sekka ooperisse osatäitjate valimisel?

Minu jaoks on see väga oluline, ja kui vähegi võimalik, üritan kõiki kandidaate ise kuulata. Lavastajaga on tavaliselt nii raske ühisele otsusele jõuda, mistõttu on tähtis, et teeksite eeltöö koos.

Järgmisel aastal kavatsen näiteks Stockholmis juhataada G. Verdi "Reekviemi" ning juba nüüd kirjutan teatri intendandile, et ta kutsuks ka mind kandidaate üle kuulama. Selle teose jaoks on sobi-

Austraalia ooperiteatrite erinevused on suured. Paljuski määrab osatäitjate valik. Austraalias näiteks domineerivad "väiksemate" häältega koosseisud, mis on ilmselt tingitud sellest, et tipp-hääli on raske leida ja kulukas kutsuda. Kui Austraalia lauljad satuksid Itaaliasse, öeldaks neile, et neil ei ole piisavalt hääli, et üldse ooperis laulda.

Parmas aga on Itaalia, võib-olla ka kogu Euroopa kõige raskepärasem publik. Selles linnas on sündinud Giuseppe Verdi, Arturo Toscanini... Sealsed elanikud arvavad, et neil on õigus hinnata ja otsustada ooperimaailmas toimuva üle. Nii mõnegi tunnustatud laulja enesekindlus on Parmas esinedes vanakuma löödud.

Ameerikas võib praegu leida väga häid lauljaid, ilmselt tänu õpetajatele. Aga võib-olla ka tänu inglise keelele, mida nii ameeriklased kui austraallased hääldavad halvasti, mitte ehtinglaslikult. Paraku on õige inglise keel nauditav küll kõnes, mitte aga laulmises.

Millised keeled sobivad Teie arvates laulmiseks?

Neid on mitmeid: itaalia, hispaania (sealtki on tulnud palju arvestatavaid lauljaid), rumeenia, bulgaaria. Vene keel kõlab kaunilt madalates registreerides: kuulsad bassid, mezzosopranid ja kontraalid

meie koduteatritele. On tekkinud mingi üldine, kindel tase.

Olen kolm hooaega juhatanud Stockholmi lähedal Drottningholmi väikses ooperiteatris. See teater on tõeline ime — kõik on täpselt nii nagu 18. sajandi lõpus, teatris endas aeg ei liigu.

Olete töötanud pikka aega Austraalia ooperiteatrites. Millised muutused hakkavad kõige rohkem silma?

24 aasta jooksul, mil olen nii Sidneys kui Melbourne'is töötanud, on toimunud märgatavad muutused. Alguses võis rääkida vaid entusiastlikust ja amatöörlikust ettevõtmisest. Neil oli aga tõeline soov midagi ära teha, tõeline perekond, kus otsustati absoluutselt kõike koos. Ka kuulsused, kes Austraaliasse sattusid, olid üllatunud, sest maailmas kohtab harva sellist üksmeelt.

Aastatega hakkas amatöörlik suhtumine kaduma, olles tänaseks asendunud kõrge professionaalsusega. Austraalia ooperiteatritel on väga tugev majanduslik alus, palju toetajaid. Ka kunstiline tase on kõrge.

Austraalias kasutatakse väga palju ka Youth Artist Programi lülitunud noori lauljaid. Noorte hulgast valitakse igal aastal 5–6, kellele võimaldatakse tasuta mitmekesine õppekava, samuti kasutatakse neid etendustes.